

Pedagogická komunikace

10. lekce: Neverbální komunikace
Gestika, mimika

Mgr. Kateřina Lojdová
lojdova@ped.muni.cz

Neverbální komunikace

- ▶ Beze slov či společně se slovy jako doprovod
- ▶ Účinnost oproti verbální komunikaci

Mimoslovní sdělení:

- ▶ Vizika
- ▶ Kinezika
- ▶ Haptika
- ▶ Gestika
- ▶ Mimika
- ▶ Proxemika
- ▶ Paralingvistika
- ▶ Posturologie

Funkce neverbální komunikace

- ▶ doprovází a podporuje verbální sdělení
- ▶ oslabuje verbální sdělení
- ▶ zesiluje verbální sdělení
- ▶ odporuje verbálnímu sdělení
- ▶ nahrazuje verbální sdělení
- ▶ vyjadřuje naslouchání (nebo opak)
- ▶ vyjadřuje stanovisko
- ▶ reguluje průběh dialogu
- ▶ vyjadřuje subjektivní stav
- ▶ vyjasňuje vztah

Vizuální akty ve výukové komunikaci

- ▶ Typickým příkladem je mechanismus učitelova vyvolávání žáků, které může být realizováno pokývnutím, pohledem, pohybem dlaně, ukázáním prstem či krátkým předsunutím brady, a přitom ve všech těchto podobách plní tutéž funkci, jako kdyby ze strany učitele zaznělo:
  - ▶ „Co si myslíš ty, Lucko?“

Vizuální akty ve výukové komunikaci (Švaříček Šalamounová, 2013)

U: Archaismus je slovo, třeba **lučba**, to znamená, že v tom, mmm, dejme tomu v tom patnáctém šestnáctém století, se používalo a teď používáme také toto slovo, ale ve znění chemie třeba, že? Anebo třeba bradýř jsme si říkali, holič a tak dále, ano? Čili to jsou takzvané archaismy.

Vizuální akty ve výukové komunikaci

(Švaříček Šalamounová, 2013)

U: Neologismy, čili to jsou ta **slova nová**, která se teprve do toho centra slovní zásoby dostávají.

Vizuální akty ve výukové komunikaci (Švaříček Šalamounová, 2013)

U: Obohacuje se, děcka, **čtyřmi způsoby**. (Spolu s posledním slovem ve větě zdvihne na levá ruce

Vizuální akty ve výukové komunikaci

(Švaříček Šalamounová, 2013)

U: Kdybychom s ním (kamarádem) řešili jen problémy, co by se stalo? (*Dívá se po třídě.*)

Ž: By ho to přestalo bavit.

U: Přesně (*pokývá hlavou*). My nemůžeme na toho našeho kamaráda **hrrnout** naše problémy (*rukama ukazuje vlnu od sebe k žákům*), že ne?

Gestika

- ▶ Nebývá jí věnována taková pozornost jako verbální komunikaci
- ▶ Zviditelnění myšlení a role v procesu učení
- ▶ Výklad, během něhož učitel gestikuluje je pro žáky výrazně přínosnější – žáci gestikulujících učitelů při práci s učivem více gestikulují a tím si učivo „osahají“ (Šalamounová, 2013).
- ▶ Gestika aktivuje stejné spoje neuronů, jaké jsou používány při řeči (Šalamounová, 2013).

Vizuální akty ve výukové komunikaci (Švaříček Šalamounová, 2013)

- ▶ verbální projev učitele není jediným na informace bohatým kanálem, který žáci přijímají – souběžně s ním sledují také vizuální sdělení učitele, prostřednictvím něhož přesně interpretují, ve které komunikační fázi se právě vyučovací hodina nachází.
- ▶ můžeme identifikovat individuální a objektivizovanou složku gestiky
- ▶ přes individuální způsob konstruování vizuálních sdělení však vizuální komunikace učitelů obsahuje tytéž vzorce
- ▶ vizuální akty učiteli napomáhají především ve výkladu žákům, kde jejich prostřednictvím může zdůrazňovat jednotlivé informace, vizualizovat
- ▶ gesta hrají roli nejenom při sdělování informace, ale také při kognitivní konceptualizaci

Gestika a mimika učitele

- ▶ Švaříček, R., & Šalamounová, Z. (2013). Vizuali akty ve výukové komunikaci. *Pedagogická orientace*, 23(1), 48–71.

<https://journals.muni.cz/pedor/article/view/711/669>

Žákovská gestika

Šalamounová Z. (2013):

**Žákovská gestika ve vyučování jako proces zviditelňování
myšlení**

[http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-
paedagogica/article/view/495/645](http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/495/645)